

**ANALIZA STANDARDÓW ŚRODOWISKOWYCH DOMÓW SAMOPOMOCY
WOJ. LUBUSKIEGO – STAN NA 30.06.2018 r.**

WNIOSKI

Marta Mikołajczyk
Gorzów Wlkp.
październik 2018 r.

Dokument zawiera krótki opis infrastruktury środowiskowych domów samopomocy w województwie lubuskim, wybranych standardów, wykorzystania miejsc i czasu usług.

LICZBA I TYP JEDNOSTEK

Wzrasta liczba środowiskowych domów samopomocy, w woj. lubuskim.

W województwie lubuskim funkcjonują 32 środowiskowe domy samopomocy¹. Liczba domów wzrasta, w porównaniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego². 2 nowe ŚDS uruchomiono:

1. w Krzyszczynie, gm. Bogdaniec;
2. w Strzelcach Krajeńskich.

Wzrasta liczba miejsc, oferowanych przez ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Ośrodki wsparcia oferują łącznie 919 miejsc, w trzech dopuszczalnych ustawowo typach:

- dla osób przewlekle psychicznie chorych - 231 miejsc (typ A);
- dla osób upośledzonych umysłowo - 564 miejsca (typ B);
- dla osób wykazujących inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych – 124 miejsca (typ C).

Na przestrzeni I półrocza 2017 r. i 2018 r. nastąpił 6% wzrost liczby miejsc (54 nowe miejsca). Rośnie liczba miejsc przeznaczonych dla osób upośledzonych umysłowo (28 miejsc) i przeznaczonych dla osób wykazujących inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych (22 miejsca).

178 miejsc, spośród 919 ogółu oferowanych, jest przeznaczonych dla osób ze spektrum autyzmu i niepełnosprawnościami sprzężonymi. Miejsca te są dodatkowo dofinansowane, w związku z realizacją Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”.

W Lubuskim przeważają gminne ośrodki wsparcia, które prowadzą głównie jednostki samorządu terytorialnego.

Wśród funkcjonujących na terenie województwa ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, 28 to jednostki o zasięgu gminnym, pozostałe 4 obejmują obszar powiatu.

¹ Stan na 30 czerwca 2018 r.

² Okres sprawozdawczy – I półrocze 2017 r. i 2018 r.

Biorąc pod uwagę podmiot prowadzący ŚDS - 26 prowadzonych jest przez jednostki samorządu terytorialnego (gminę, powiat), 6 przez organizacje pozarządowe³.

ROZMIESZCZENIE W WOJEWÓDZTWIE

Najwięcej domów zlokalizowanych jest na północy województwa lubuskiego.

Sytuacja i rozmieszczenie ŚDS w woj. lubuskim kształtuje się w sposób zróżnicowany. Najwięcej ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, znajduje się w północnej części województwa. W poszczególnych powiatach jest tu od 2 do 5 tego typu placówek. Najwięcej domów funkcjonuje na terenie powiatu:

- gorzowskiego i ślubickiego – po 5 placówek;
- międzyrzeckiego i strzelecko-drezdeneckiego – po 4 placówki;
- m. Gorzów Wlkp. – 3 placówki;
- m. Zielona Góra, sulęcińskiego, zielonogórskiego, żarskiego – po 2 placówki.

W dwóch powiatach nie funkcjonują żadne ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Znacznie gorzej sytuacja przedstawia się w południowej części województwa, gdzie placówek tych jest znacznie mniej. Na terenie dwóch powiatów (żagański, wschowski) nie funkcjonuje żadna tego typu placówka, a w pozostałych – jedna.

Jeszcze w 2018 roku, planowane jest utworzenie Powiatowego Ośrodka Wsparcia w Szprotawie. Jednostka będzie obejmowała obszar powiatu żagańskiego.

WYBRANE STANDARDY

Lubuskie domy, działają jako samodzielne jednostki oraz w strukturach ośrodków pomocy społecznej.

W województwie lubuskim, 23 ośrodki wsparcia funkcjonują jako samodzielne jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Pozostałe 9 - w strukturach ośrodków pomocy społecznej.

Ustawa o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz niektórych

³ Zgodnie z art. 25 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej organ jst może zlecić prowadzenie domu organizacji pozarządowej prowadzącej działalność w zakresie pomocy społecznej.

innych ustaw, wprowadziła przepis przejściowy. Dopuszcza działanie jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, na dotychczasowych zasadach, do 31 grudnia 2019 r. Zgodnie z Programami Naprawczymi, ŚDS usamodzielnia się do końca 2018 r.

Doświadczenia wyodrębnionych jednostek pokazują, że samodzielne środowiskowe domy samopomocy, świadczą wyższą jakość usług wspierająco - aktywizujących na rzecz uczestnika. Łatwiej rozwiązuje się wiele kwestii: organizacyjnych, w relacjach z pracownikami i uczestnikami, postępowanie wspierająco – aktywizujące itp. Potwierdzają to kontrole i postępowania nadzorcze inspektorów Wydziału Polityki Społecznej.

Domy nie spełniają minimalnego wskaźnika zatrudnienia w zespole wspierająco – aktywizującym. Liczba domów, które nie osiągnęły wskaźnika - maleje.

Ustawodawca, w rozporządzeniu w sprawie środowiskowych domów samopomocy, określił termin dostosowania domów do wymaganych standardów, do 31 grudnia 2018 r. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, 12 lipca 2018 r., opublikowało projekt *zmieniający rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie środowiskowych domów samopomocy*. Projekt ten określa nowy termin dostosowania domów do wymaganych standardów, na 31 grudnia 2022 r.

Analiza sprawozdania⁴ wykazała, że 13 domów nie spełnia standardu zatrudnienia. Oznacza to, że wskaźnik zatrudnienia w zespole wspierająco – aktywizującym, kształtuje się poniżej wymaganego przepisami minimum. Przy czym, liczba domów, które nie spełniają wskaźnika – spadła o 19 punktów procentowych. Rok temu⁵, 16 domów nie osiągnęło wskaźnika zatrudnienia. Aktualnie jest to 13 ośrodków wsparcia. Lubuskie domy, które nie spełniają standardów, realizują działania zaplanowane w Programie Naprawczym (w tym również osiągnięcie wymaganego standardu zatrudnienia w zespole wspierająco – aktywizującym).

Wzrasta liczba pracowników (i etatów) zatrudnionych w zespole wspierająco-aktywizującym.

W 32 ośrodkach wsparcia zatrudnionych jest 207 pracowników na 178 etatach. To o 6 osób (11 etatów) więcej, w porównaniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego⁶. Biorąc pod uwagę liczbę miejsc oferowanych w poszczególnych typach, odnotowana liczba etatów przekracza wymagane minimum (170 etatów).

⁴ Stan na 30 czerwca 2018 r.

⁵ Poprzedni okres sprawozdawczy – I półrocze 2017 r.

⁶ Poprzedni okres sprawozdawczy – I półrocze 2017 r.

Środowiskowe domy samopomocy dowożą uczestników na zajęcia.

Transport uczestnikom zapewniają 22 jednostki. To o 1 dom więcej, niż rok temu.

WYKORZYSTANIE MIEJSC I CZAS UŻYTKOWANIA USŁUG

Wzrasta liczba uczestników korzystających z usług ośrodków wsparcia.

W badanym okresie⁷, widocznie wzrasta liczba uczestników skierowanych do środowiskowych domów samopomocy, na podstawie wydanych decyzji (8,4%). Znacząco wzrosła również liczba uczestników faktycznie korzystających z usług ŚDS, tj. na podstawie prowadzonych list obecności (10,6%).

Ośrodki pomocy społecznej, skierowały 907 osób z zaburzeniami psychicznymi (liczba decyzji wg stanu na koniec czerwca 2018 r.), co stanowi 98,7% wykorzystanie oferowanych miejsc w województwie lubuskim.

W przypadku, gdy pod uwagę weźmiemy faktyczne użytkowanie miejsc (tj. na podstawie list obecności uczestników), na 919 miejsc w województwie, na zajęcia w domu faktycznie uczęszcza 775 osób (tj. 84% ogółu miejsc). To wzrost o 5 punktów procentowych, w porównaniu do ubiegłego roku. Niska frekwencja uczestników może wynikać np. z przyczyn zdrowotnych, czy konieczności hospitalizacji.

Tut. Wydział Polityki Społecznej prowadzi stały monitoring rzeczywistego wykorzystania miejsc w domach. Sygnalizowane przez ŚDS próby zwiększenia miejsc, poprzedzone są analizą ich faktycznego wykorzystania w danym okresie. W przypadku, gdy odnotowujemy wolne miejsca, zaleca się przyjmowanie nowych osób, na miejsce uczestników opuszczających zajęcia (zgodnie z zapisami rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy oraz zarządzenia Wojewody Lubuskiego, z 29 czerwca 2018 r., w sprawie ustalenia sposobu wykonywania zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie lubuskim).

Domy zapewniają uczestnikom zajęcia przez 6 godzin dziennie. Faktycznie korzystają oni z usług ŚDS przez 5,72 godzin dziennie.

Ustawodawca wskazuje liczbę dni i godzin działania ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Określone minimum to 8 godzin dziennie, z czego przez 6 godzin powinny być prowadzone zajęcia z uczestnikami. Średni czas użytkowania

⁷ Okres sprawozdawczy – I półrocze 2017 r. i 2018 r.

usług nie jest tożsamy z liczbą godzin zapewnianą przez ŚDS. Czas ten dotyczy liczby godzin, w jakich uczestnik faktycznie korzysta z oferty ośrodka wsparcia.

Uczestnicy lubuskich domów korzystają z nich średnio przez 5,72 godzin dziennie. To o 0,04 godz. więcej, jak w poprzednim okresie sprawozdawczym⁸. W poszczególnych domach wygląda to w sposób zróżnicowany, od 4,26 godz. (ŚDS w Żarach) do 6,41 godz. (ŚDS w Gorzowie Wlkp., ul. Walczaka 1).

PODSUMOWANIE

W Lubuskim, stale rozwija się sieć ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi: wzrost liczby domów, liczby miejsc i uczestników. Najwięcej domów zlokalizowanych jest na północy województwa lubuskiego. W dwóch powiatach nie funkcjonują żadne ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Jeszcze w tym roku, planowane jest utworzenie kolejnego domu w powiecie żagańskim.

Dalszego monitoringu wymaga w szczególności:

- faktyczne wykorzystanie miejsc w placówkach, co wpłynie na racjonalne wykorzystanie środków finansowych pochodzących z budżetu państwa;
- wskaźnik zatrudnienia w zespole wspierająco – aktywizującym poprzez realizację działań zaplanowanych w Programach Naprawczych ŚDS.

⁸ Poprzedni okres sprawozdawczy – I półrocze 2017 r.